

Nr 21

Utlåtande i anledning av motioner om angivande på körkort av blodgrupp m. m.

Till allmänna beredningsutskottet har hänvisats

1) motion I: 668 av herrar *Lars Larsson* och *Helge Karlsson*, vari föreslås att uppgifter av betydelse för läkares bedömning av olycksfallspatienter — blodgrupp och liknande — obligatoriskt borde införas på alla körkort, samt hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t överväger att utfärda anvisningar om innehållet och utformningen av körkortet i enlighet med vad som i motionen anförts;

2) de likalydande motionerna I: 670 av herr *Schött* och II: 847 av herr *Oskarson m. fl.*, vari hemställs att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en undersökning om möjligheterna att på körkort ange innehavarens blodgrupp; samt

3) motion II: 463 av herrar *Gustafsson* i Stenkyrka och *Persson* i Heden, vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående angivande av blodgruppsbeteckning på alla nytillkomna körkort i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet har upptagit motionerna till samtidig behandling.

I motionen I: 668 anförts, att bl. a. det stigande antalet trafikolycksfall medverkat till att kraven på att kunna bli identifierad som individ i medicinskt avseende ökat. Även vid akuta förändringar av tillfälligt slag till följd av sjukdom uppstår risker för att bli medicinskt bedömd från felaktiga förut-sättningar. Personer med diabetes har förekommit i uppmärksammade fall av detta slag.

Genom privat initiativ förekommer i marknaden ett hälsobesked med bilagt akutkort, vilket underlättar för individen att bli medicinskt identifierad i samband med brådskande läkarbehandling. Riskerna i samband med olycksfall skulle ytterligare nedbringas om på alla körkort obligatoriskt infördes några uppgifter av betydelse för läkarens bedömning av patienten. Uppgifterna skulle då kunna begränsas till blodgrupp och liknande, vilka lätt kan tas fram då läkarintyg för ansökan om körkort anskaffas.

I motionerna I: 670 och II: 847 framhålles att det vid skador med stor blodförlust är av vikt att mycket snabbt kunna ge blodtransfusion. Även om en blodgruppsbestämning tar relativt kort tid, skulle sjukhusarbetet betydligt underlättas och tid vinnas, om blodgruppsbestämningen vore klar i *Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 21*

förväg. Ett obligatoriskt införande av blodgrupp på körkort skulle därvid enligt motionärernas mening vara ytterst värdefullt och torde öka möjligheterna att rädda liv.

Även i motionen II: 463 framhålles betydelsen av att sjukhus utan dröjsmål har tillgång till blodgruppsbeteckning för olycksfallsskadade personer och anföres att det inte skulle medföra några större kostnader att i samband med den obligatoriska läkarundersökningen för körkort fastställa blodgruppen och ange denna på körkortet.

Beträffande motiveringarna i övrigt får utskottet hänvisa till motionerna I: 668, II: 847 och II: 463.

Utskottet har inhämtat yttrande från medicinalstyrelsen, som bifogat uttalande av professor Birger Broman, statens rättskemiska laboratorium, samt från överståthållarämbetet, som även överlämnat yttranden från polismyndigheten i Stockholm och förste stadsläkaren.

Professor Broman har anfört:

Överföring av en original blodgruppsuppgift bör icke ske; därför bör icke heller blodgrupp införas å körkort. Däremot kan skyddsfodral för körkort lämpligen förses med särskilt fack, där ett originalintyg om blodgrupp kan förvaras. Sådant originalintyg bör endast utfärdas å ett standardiserat formulär, antingen i form av ett av blodgivarcentralen godkänt datakort eller å blankett överensstämmande med av civilförsvarsstyrelsen fastställt formulär nr 6. Till dessa bägge former av blodgruppsintyg kommer den statliga indentitetsbrickan av metall, å vilken kan finnas blodgruppsangivelse. Andra slag av intyg om blodgrupp bör icke utlämnas till allmänheten.

Medicinalstyrelsen biträder de av professor Broman framförda synpunkterna och anser sig sålunda icke kunna tillstyrka att blodgruppsuppgift överföres å körkort. Styrelsen finner däremot att man kan överväga professor Bromans förslag att körkortet förses med ett skyddsfodral där viktiga uppgifter om innehavaren, exempelvis blodgruppsintyg enligt civilförsvarsstyrelsens formulär, kan förvaras.

Styrelsen framhåller även att förhandsuppgift om blodgrupp — även om en dylik har värde såsom kontroll — med hänsyn till möjligheten att i livshotande situationer ge O Rh negativt blod dock måste anses ha begränsad betydelse i förhållande till den belastning på sjukvården som en allmän blodgruppering skulle innebära.

Polismyndigheten i Stockholm framhåller att stulna och förfalskade körkort florerar och att man därför icke kan bortse från det fallet att en skadad vid olyckstillfälle kan inneha ett sådant körkort. I anledning av de förväxlingsrisker som skulle kunna uppstå ifrågasätter myndigheten lämpligheten av att införa blodgrupp på körkort.

Förste stadsläkaren i Stockholm, som tillstyrker att de i motionerna begärda utredningarna kommer till stånd, framhåller att bestämning av blodgrupp bör ske på speciallaboratorium. De allmänpraktiserande läkare, som vanligen utför den obligatoriska läkarundersökningen för körkort, kan

lämpligen ta blodprov för vidare befordran till det laboratorium där blodgruppsbestämningen skall utföras.

Överståthållarämbetet: Blodgruppsbestämning torde — såsom förste stadsläkaren framhållit — böra ske på laboratorium och icke av den läkare som utfärdar vederbörligt körkortsintyg. Enbart för Stockholms del skulle det röra sig om cirka 15 000 blodgruppsbestämningar per år. Fråga är således om en betydande belastning på laboratorieorganisationen. Belastningen skulle ökas på grund av den snabba handläggning som erfordras för att körkortens utfärdande inte skulle fördröjas. I och för sig förefaller det knappast rationellt att på det sättet anlita laboratorier för uppgifter, som endast i ett jämförelsevis ringa antal fall skulle komma till praktisk nytta. Om i förväg gjorda blodgruppsbestämningar skulle öka möjligheterna att rädda liv undandrar sig överståthållarämbetets bedömning.

Med hänsyn till de risker för förväxlingar, som följer av nuvarande frekvens av förfalskade körkort, är det vidare, såsom polismyndigheten framhållit, knappast tillrådligt att anteckna blodgrupp på körkortet. Huru i detta avseende kan komma att förhålla sig med nya körkortsformulär, som är svårare att förfalska än de nuvarande, torde ännu inte kunna överblickas. Överståthållarämbetet vill i detta sammanhang även peka på de risker för felskrivningar beträffande blodgruppsdata som svåriligen skulle kunna undvikas i de snabba rutinerna vid utfärdande av körkort. Ämbetet utfärdade år 1966 omkring 15 000 körkort och 4 000 dupletter. Anteckning om blodgrupp skulle behöva göras inte endast på körkortet utan även — såsom underlag för utfärdande av dupletter — i körkortsregistret.

Överståthållarämbetet finner för närvarande tillräckliga skäl inte föreligga för vidare undersökning av möjligheterna att anteckna körkortsinnehavares blodgrupp på körkortet.

Utskottet

I motionerna har hemställts om utredning eller överväganden om att körkort skall förses med uppgift om innehavarens blodgrupp.

I motion I: 668 föreslås att även andra uppgifter av betydelse för läkares bedömning av patienter vid olycksfall skall införas på körkort. I denna motion liksom i motion II: 463 åberopas särskilt möjligheten att få underlag för uppgifterna i samband med att läkarintyg för ansökan om körkort anskaffas.

Utskottet vill först framhålla att resurserna torde vara otillräckliga för att man på kortare sikt skall kunna genomföra blodgruppsbestämning för en större del av befolkningen. Redan härigenom torde frågan om en obligatorisk föreskrift få starkt begränsas, t. ex. till att avse nyttillkommande körkort.

Emellertid har i inhämtade yttranden uttalats betänkligheter inför de risker i form av felskrivningar och andra förväxlingar som kan uppstå vid överförande av blodgruppsuppgift från originalhandling till t. ex. körkort. Säkerhetskravet synes sålunda f. n. kunna anses tillfredsställande uppfyllt endast genom originalintyg. I medicinalstyrelsens yttrande har emellertid anförts att man kan överväga att förse körkort med skyddsfordral där

viktiga uppgifter om innehavaren kan förvaras, såsom blodgruppsintyg enligt fastställt formulär.

Medicinalstyrelsen har även framhållit möjligheten att i livshotande situationer ge O Rh negativt blod, vilket kan ske utan föregående blodgruppsbestämning. Tillgång till säker förhandsuppgift om blodgrupp synes därför kunna bli av värde främst vid omfattande katastrofsituationer, då tillgången på universalblod och resurserna för snabba blodgruppsbestämningar kan vara otillräckliga. I den mån dylika problem kommer att tagas upp till bedömning synes detta höra ske i ett vidare sammanhang och icke nödvändigtvis med anknytning till körkortet. Utskottet vill erinra om att liknande fråga berörts i utskottets utlåtande nr 14 innevarande år i anledning av motioner om en allmän identitetshandling.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att motion I: 668, de likalydande motionerna I: 670 och II: 847 samt motion II: 463 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 april 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller*, Sörlin, Hellebladh, Eric Gustaf Peterson, Oscar Carlsson, Axel Kristiansson*, Hedlund, fru Hultell, fru Elvy Olsson*, fru Diesen och herr Wirtén;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Hamrin i Kalmar, Svensson i Kungälv, Dickson, Lundmark, Rimås, Wikner, Nilsson i Bästekille, Johansson i Växjö, Hugosson och Johansson i Skärstad*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.